

OVERVIEW OF RESEARCH ON MULTICULTURAL EDUCATION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Vu Thi Ngoc Minh

Email: minhvt@vnies.edu.vn

The Vietnam National Institute of Education Sciences
No.4 Trinh Hoai Duc street, Dong Da district,
Hanoi, Vietnam

Received: 26/9/2024

Revised: 15/10/2024

Accepted: 09/11/2024

Published: 25/01/2025

Abstract: Multicultural education serves as both a perspective and a humanistic approach, as well as an educational principle aimed at providing equitable educational opportunities for all children, regardless of their cultural background, social class, race, religion, language, gender, personal culture, or diverse origins. This article reviews studies on multicultural education in early childhood education from 2018 to 2024, focusing on six key issues: the concept of multiculturalism and multicultural education in early childhood education; the necessity of multicultural education; the measurement scale for multicultural education; barriers and strategies for implementing multicultural education in early childhood education. In addressing the challenges of implementing multicultural education, the studies consistently emphasize the need to integrate multicultural aspects into the components of the Early Childhood Education Curriculum. More importantly, they highlight the integration of this issue into the overall pedagogical approach of teachers when implementing the curriculum, embedding multicultural values into children's daily lives, and strengthening the cooperation between kindergartens and families to effectively implement a multicultural early childhood education program. The findings provide a foundation for identifying solutions in the training and professional development of early childhood educators and in developing educational programs that promote multicultural education for children.

Keywords: *Multicultural, multicultural education, early childhood education, children.*

TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU VỀ GIÁO DỤC ĐA VĂN HOÁ TRONG GIÁO DỤC MẦM NON

Vũ Thị Ngọc Minh

Email: minhvt@vnies.edu.vn

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
Số 04 Trịnh Hoài Đức, Đống Đa,
Hà Nội, Việt Nam

Nhận bài: 26/9/2024

Chỉnh sửa xong: 15/10/2024

Chấp nhận đăng: 09/11/2024

Xuất bản: 25/01/2025

Tóm tắt: Giáo dục đa văn hóa vừa là quan điểm, cách tiếp cận nhân văn, đồng thời cũng là nguyên tắc giáo dục nhằm mang lại cơ hội giáo dục công bằng cho tất cả trẻ em bất kể sự đa dạng về nền văn hóa, tầng lớp xã hội, chủng tộc, tín ngưỡng, ngôn ngữ, giới tính, văn hóa cá nhân và nguồn gốc khác nhau của trẻ. Bài viết tổng quan các nghiên cứu về giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non trong giai đoạn từ 2018 - 2024 theo 6 vấn đề: Khái niệm đa văn hóa và giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non; Sự cần thiết của giáo dục đa văn hóa; Thang đo giáo dục đa văn hóa; Rào cản và những chiến lược phù hợp để giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non. Trên cơ sở nhìn nhận các thách thức trong thực hiện giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non, các nghiên cứu đều có điểm chung khi nhấn mạnh sự cần thiết của việc thể hiện các khía cạnh của đa văn hóa vào các thành tố của Chương trình Giáo dục mầm non và quan trọng hơn đó là tích hợp vấn đề này trong toàn bộ phương pháp sư phạm của giáo viên khi thực hiện chương trình, lồng ghép các giá trị đa văn hóa vào đời sống hàng ngày của trẻ em, đồng thời cần củng cố mối quan hệ hợp tác giữa trường mầm non với gia đình để thực hiện hiệu quả Chương trình Giáo dục mầm non đa văn hóa. Kết quả nghiên cứu này là cơ sở để tìm kiếm các giải pháp trong đào tạo, bồi dưỡng giáo viên mầm non, phát triển Chương trình giáo dục nhằm thúc đẩy giáo dục đa văn hóa trong giáo dục trẻ mầm non.

Từ khóa: *Đa văn hóa, giáo dục đa văn hóa, giáo dục mầm non, trẻ em.*

1. Đặt vấn đề

Quá trình toàn cầu hóa và hội nhập cùng với sự xuất hiện ngày càng mạnh mẽ hơn của công nghệ số vào mọi lĩnh vực của cuộc sống đã làm cho xã hội ngày càng trở nên đa dạng. Giáo dục trẻ em trong thế kỉ XXI có khả năng sống một cuộc sống tích cực, hòa nhập nhưng vẫn mang những giá trị riêng của bản thân trong môi trường đa dạng về văn hóa là một trong những thách thức cấp bách nhất hiện nay.

Giáo dục đa văn hóa (Multicultural Education) là chủ đề được các nhà nghiên cứu và nhà giáo dục quan tâm trong nhiều thập kỉ. Đó vừa là quan điểm, cách tiếp cận, đồng thời cũng là nguyên tắc giáo dục nhằm mục đích mang lại cơ hội giáo dục công bằng cho tất cả trẻ em, bất kể chúng là ai và đến từ đâu. Giáo dục đa văn hóa tạo điều kiện cho mỗi trẻ em trở nên xuất sắc theo cách riêng của mình, thông qua nền giáo dục bình đẳng, nuôi dưỡng trí tuệ, cùng nhau học hỏi và tôn trọng sự độc đáo của mỗi trẻ em, đồng thời tôn trọng và hòa nhập với sự đa dạng văn hóa của người khác.

Từ năm 2018 đến nay, nghiên cứu về giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non trên thế giới và ở Việt Nam đã tập trung vào việc thúc đẩy sự hiểu biết, tôn trọng và hòa nhập giữa các nền văn hóa khác nhau trong môi trường giáo dục. Các nghiên cứu cho thấy, giáo dục đa văn hóa không chỉ giúp trẻ phát triển nhận thức về bản sắc văn hóa của chính mình mà còn khuyến khích trẻ học cách tôn trọng sự khác biệt và hợp tác với bạn bè từ các nền văn hóa khác. Giáo dục đa văn hóa giúp trẻ phát triển sự đánh giá cao về sự đa dạng văn hóa và là nền tảng để xây dựng các mối quan hệ hài hòa giữa các nền văn hóa, giải quyết sự bất bình đẳng và thúc đẩy sự hiểu biết đa văn hóa (Darmawan và cộng sự, 2024). Một số nghiên cứu tiêu biểu từ Hoa Kỳ, Canada và Châu Âu đã khám phá cách thức giáo dục đa văn hóa giúp phát triển khả năng giao tiếp liên văn hóa và trách nhiệm công dân toàn cầu ngay từ giai đoạn mầm non trong việc quan tâm đến điều kiện sự phạm của sự thích nghi và giáo dục trẻ em di cư ở trường mẫu giáo hoặc sử dụng âm nhạc và nghệ thuật như là cách tiếp cận hiệu quả trong giáo dục văn hóa dân tộc cho trẻ em (Ushakova và cộng sự, 2018; Bartkevičius và cộng sự, 2018). Ở Việt Nam, nghiên cứu của Nguyễn Thị Mỹ Trinh và cộng sự (2020) đã đề cao tầm quan trọng của giáo dục đa văn hóa trong việc giúp trẻ em nhận thức về sự đa dạng dân tộc và văn hóa trong cộng đồng và chương trình giáo dục cần chứa đựng yếu tố đa văn hóa. Gần đây nhất, nhóm tác giả Nguyễn Thị Út Sáu - Trần Thị

Nhung (2024) đã tổng quan các nghiên cứu về giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non trên thế giới và định hướng giáo dục đa văn hóa tại các trường mầm non khu vực miền núi phía Bắc Việt Nam.

Như vậy, các nghiên cứu từ năm 2018 trở lại đây nhấn mạnh tầm quan trọng của giáo dục đa văn hóa đối với trẻ mầm non và các chiến lược mà nhà giáo dục có thể thực hiện nhằm thúc đẩy sự đa dạng văn hóa và tính hòa nhập trong các môi trường giáo dục trẻ nhỏ. Những nghiên cứu này nhấn mạnh tầm quan trọng của việc lồng ghép giáo dục đa văn hóa vào chương trình học mầm non nhằm giúp trẻ nhỏ không chỉ phát triển kĩ năng xã hội mà còn hình thành ý thức tôn trọng và chấp nhận sự khác biệt từ sớm.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu chủ đạo được sử dụng là định tính, phân tích - tổng hợp tài liệu. Tác giả tổng quan tài liệu liên quan đến vấn đề nghiên cứu, thu thập thông tin từ các công bố khoa học trong và ngoài nước, các báo cáo nghiên cứu từ năm 2018 - 2024. Tài liệu sau khi tìm kiếm sẽ được phân loại, chỉ giữ lại các công bố khoa học trên các tạp chí chuyên ngành hoặc báo cáo nghiên cứu. Quá trình đọc, hồi cứu và thông tin được tổng hợp, phân tích, hệ thống hóa theo khung với các vấn đề mà bài báo đề cập để làm sáng rõ vấn đề giáo dục đa văn hóa trong Chương trình Giáo dục mầm non của một số quốc gia.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Các nghiên cứu về khái niệm đa văn hóa và giáo dục đa văn hóa theo khía cạnh xã hội học tiếp cận dưới góc độ như là quyền của trẻ em

Khái niệm đa văn hóa lần đầu tiên chính thức xuất hiện vào năm 1971 tại Canada trong Chương trình Đa văn hóa của Canada, trong đó đa văn hóa được nhìn nhận như một chính sách quốc gia để công nhận và tôn trọng sự đa dạng văn hóa trong xã hội Canada. Khái niệm đa văn hóa sau đó cũng được sử dụng ở Úc, Hoa Kỳ, Thụy Điển và nhiều quốc gia khác - nơi có bối cảnh liên quan đến nhập cư và sự đa dạng văn hóa và khá phổ biến trong xã hội ngày nay.

Đa văn hóa là sự tồn tại của nhiều nền văn hoá khác nhau với cách biểu đạt đặc trưng về những khía cạnh như văn hoá, lối sống, phong tục tập quán, ứng xử, tôn giáo, tín ngưỡng, niềm tin, ngôn ngữ... trong cùng một vùng địa lí, một cộng đồng, một quốc gia gắn liền với văn hóa của một nhóm người, hay một tộc người. Tamwif, I., & Akbar, E (2023) định nghĩa đa văn hóa là "Sự tồn tại đồng thời của nhiều nền văn hóa khác nhau trong cùng một cộng đồng hoặc

xã hội, nơi mà mỗi nền văn hóa đều được công nhận và tôn trọng". Nguyễn Thị Mỹ Trinh và cộng sự (2020) định nghĩa: Đa văn hóa là một hiện tượng xã hội xảy ra khi có sự tiếp xúc và tiếp biến các nhóm văn hóa với nhau, trong đó những khác biệt của các nhóm văn hoá là yếu tố căn bản cấu thành nên tính đa văn hóa.

Theo tiếp cận Quyền của trẻ em, giáo dục đa văn hóa kết hợp ý tưởng rằng, tất cả người học bất kể giới tính, tầng lớp xã hội và những đặc điểm dân tộc, chủng tộc, văn hóa hoặc ngôn ngữ của họ đều phải có cơ hội học tập bình đẳng ở trường (Banks, J. A., 2019). Khái niệm đa văn hóa nhấn mạnh tầm quan trọng của việc nhìn thế giới trong sự đa dạng; thừa nhận, đánh giá cao sự khác biệt trong đa dạng ở tất cả người học, theo đó mỗi cá nhân đều có giá trị và điều đó làm phong phú thêm quá trình dạy - học (Banks, J.A., 2019). Tư tưởng cơ bản của giáo dục đa văn hóa là tất cả người học đều có cơ hội bình đẳng trong giáo dục mà không bị phân biệt chủng tộc, sắc tộc, tầng lớp xã hội hoặc giới tính; bất kể ngôn ngữ, tôn giáo, giới tính, nguồn gốc văn hóa, tình trạng văn hóa xã hội. Cách tiếp cận mang tính cải cách này ủng hộ việc chuyển đổi trường học, thực tế là mọi trẻ em đều được hưởng lợi từ các cơ hội giáo dục như nhau, sự cải thiện và tính bền vững của nền dân chủ cũng như tính bền vững của cấu trúc xã hội tự do, công bằng và bình đẳng. Trong môi trường mầm non, giáo dục đa văn hóa bắt đầu bằng việc mỗi giáo viên trang bị cho mình những hiểu biết, sự tôn trọng và đặt kì vọng cao cho mỗi đứa trẻ trong lớp học của mình. Nó có nghĩa là giáo viên tạo cơ hội cho trẻ em tiếp xúc với các nền văn hóa khác và giúp chúng cảm thấy thoải mái cũng như tôn trọng những khác biệt giữa mọi người với nhau. Nó khuyến khích trẻ tự tin, yêu thích chính bản thân mình; nhận biết và tôn trọng những điểm tương đồng và khác biệt của con người và phát triển các kỹ năng sống trong một xã hội đa dạng. Cung cấp nền giáo dục đa văn hóa là nghĩa vụ của nhà trường: "Giáo dục được thực hiện một cách dân chủ, công bằng và không phân biệt đối xử bằng cách đề cao nhân quyền, giá trị tôn giáo, giá trị văn hóa và tính đa dạng dân tộc" (Tamwifí và cộng sự, 2023).

2.2.2. Các nghiên cứu về vai trò của giáo dục đa văn hóa

Theo xu hướng này, các nghiên cứu đã đề cao sự cần thiết của nó cả ở khía cạnh sự phát triển của cá nhân trẻ và tiến bộ của xã hội, đặc biệt trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập trong sự đa dạng và tôn trọng bản sắc riêng của người học. Giáo dục đa văn hóa

trong giáo dục mầm non có nhiều lợi ích đối với bản thân trẻ, với nhà trường, gia đình, cộng đồng và xã hội. Ý nghĩa của giáo dục đa văn hóa chính là ở chỗ các bản sắc và văn hóa khác nhau cùng tồn tại, sự khác biệt không được coi là xung đột mà là nguồn gốc của sự phong phú, tạo ra sự thay đổi của xã hội (Tamwifí và cộng sự, 2023). Các cá nhân sẽ có nhiều cơ hội để thành công trong một hệ thống giáo dục, nơi họ tìm thấy chính mình về mọi mặt. Nghiên cứu của một số tác giả khi bàn luận sâu về khía cạnh phát triển ngôn ngữ và nhận thức của trẻ em mầm non trong bối cảnh đa văn hóa đã cho thấy: Đứa trẻ có cơ hội thể hiện bản thân bằng tiếng mẹ đẻ sẽ tiến bộ hơn nhiều về mặt học tập so với những trẻ không được quan tâm về ngôn ngữ mẹ đẻ trong môi trường của chúng, từ đó tiếp cận trong phương pháp đào tạo giáo viên phải quan tâm đến khía cạnh này (Keles và cộng sự, 2024).

Giáo dục đa văn hóa là một giải pháp giáo dục hoà nhập là vấn đề được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Theo Keles và cộng sự, trường mầm non là môi trường đầu tiên mà trẻ phải đối mặt với sự khác biệt về văn hóa, do đó giáo dục mầm non có thể là thời điểm thích hợp để phát triển các biện pháp can thiệp nhằm giảm phân biệt đối xử và thúc đẩy hòa nhập xã hội của trẻ mẫu giáo, nhất là trẻ em nhập cư và dân tộc thiểu số (Keles và cộng sự, 2024). Việc cung cấp một nền giáo dục đa văn hóa tại trường học sẽ góp phần giáo dục những đứa trẻ ngay từ nhỏ biết và tôn trọng sự khác biệt và có thể hình thành sự đồng cảm. Đồng quan điểm này, nghiên cứu của Tamwifí, I., & Akbar, E. (2023) nhấn mạnh: Giáo dục đa văn hóa rất quan trọng để áp dụng vào lứa tuổi mầm non. Nếu trẻ em không được trang bị những giá trị về lòng bao dung, tương lai của đất nước sẽ không có định hướng. Không cung cấp nền giáo dục đa văn hóa sẽ khuyến khích sự đối xử và dạy cho trẻ em một cái nhìn hạn hẹp về thế giới.

Giáo dục đa văn hóa góp phần hình thành những phẩm chất nhân văn quan trọng, đặc biệt là thúc đẩy sự hiểu biết và khoan dung về văn hóa ngay từ khi còn nhỏ. Một số tác giả đồng thời cũng khẳng định giáo dục đa văn hóa giúp giảm định kiến, tăng cường sự hội nhập của đa dạng trẻ em trong trường mầm non, giúp trẻ phát triển nhận thức về văn hóa của chính mình và của người khác, dạy trẻ về sự bình đẳng xã hội và dạy trẻ về trách nhiệm công dân (Hmelak và cộng sự, 2021; Riddersporre và cộng sự, 2022; Suri và cộng sự, 2021). Ngoài ra, ý nghĩa xã hội khác của giáo dục đa văn hóa cũng được đề cập đến đó là giúp bảo tồn và phục hồi nhiều ngôn ngữ văn

hóa bản địa trước nguy cơ bị mai một; có thể làm tăng động lực và sự tự nhận thức ở các cá nhân khi học về tính đa dạng của tôn giáo, ngôn ngữ, cộng đồng, sắc tộc, chủng tộc, khả năng và sự tôn trọng, sự khác biệt trong xã hội (Yörüko và cộng sự, 2024).

Tuy nhiên, giáo viên thường thiếu hiểu biết sâu sắc về việc triển khai các phương pháp chống định kiến và có thể có quan niệm sai lầm về các nguyên tắc giáo dục đa văn hóa. Nghiên cứu của Yörüko và cộng sự chỉ ra rằng, giáo dục đa văn hóa hiệu quả đòi hỏi giáo viên phải công bằng, không thiên vị. Ngoài ra, sự tham gia của gia đình và đánh giá cá nhân trẻ là những thành phần quan trọng. Đào tạo giáo viên trong giáo dục đa văn hóa khác nhau với những giáo viên từ các trường mầm non đơn văn hóa thể hiện thái độ ít tích cực hơn. Những phát hiện này làm nổi bật nhu cầu cải thiện các chương trình đào tạo giáo viên để hỗ trợ giáo dục đa văn hóa hiệu quả ở các trường mầm non (Nguyễn Thị Trang, 2019).

2.2.3. Các nghiên cứu về đặc trưng và những chiến lược phù hợp để giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non

Khi bàn về vấn đề đa văn hóa và giáo dục đa văn hóa ở đối tượng trẻ em mầm non, các nghiên cứu đều nhấn mạnh điểm chung rằng: Chương trình giảng dạy và hoạt động giáo dục mà trẻ tham gia ở trường cần phải được chuẩn bị theo các nền văn hóa khác nhau, bao gồm cả chương trình được xuất bản bởi hơn một ngôn ngữ và tính thừa nhận ngôn ngữ mà trẻ em được giao tiếp khi học theo chương trình. Sẽ rất hữu ích nếu chương trình bao gồm các bài học giúp giáo viên mầm non và bản thân trẻ hiểu được nền văn hóa của chính họ và các nền văn hóa khác nhau, vượt qua những định kiến hiện tại của bản thân. Như vậy, Chương trình Giáo dục mầm non phải chú ý đến tính cá nhân của mỗi đứa trẻ thuộc các nền văn hóa khác nhau và cho thấy tính đa dạng đó trong các hoạt động như nội dung chương trình, các hoạt động mà trẻ tham gia, các lễ hội, câu chuyện, trò chơi, ngôn ngữ mà trẻ giao tiếp... Nghiên cứu của Tamwif, I., & Akbar, E. (2023) khẳng định rằng: Chương trình giáo dục đa văn hóa ở trường mẫu giáo chứa đựng tư tưởng, nội dung giáo dục đa văn hóa nhằm giới thiệu và mang đến cho trẻ hiểu biết về sự đoàn kết, công lí/quyền và lòng khoan dung. Hai tác giả cũng giới thiệu về mô hình phát triển chương trình giáo dục đa văn hóa được thực hiện theo bốn mức: 1/ Áp dụng, 2/ Bổ sung, 3/ Điều chỉnh/chuyển đổi, 4/ Hành động xã hội.

Đồng quan điểm này, các nhà nghiên cứu ở Việt Nam như: Minh, T. T. T., & Hung, L. K trong công

bố khoa học về “Tiếp cận đa văn hóa trong Chương trình giáo dục tại các trường mầm non” cũng nhấn mạnh yếu tố cần thiết của hoạt động phát triển Chương trình giáo dục dựa trên tiếp cận đa văn hóa (Trần Thị Tâm Minh và Lý Kiều Hưng, 2023). Theo đó, các nhà trường và giáo viên mầm non cần có quá trình xây dựng - tổ chức thực hiện, đánh giá chỉnh sửa và hoàn thiện chương trình giáo dục có sự tích hợp nhiều nền văn hoá khác nhau với cách biểu đạt đặc trưng về những biểu tượng văn hoá, về lối sống, phong tục tập quán, ứng xử, tôn giáo, tín ngưỡng, niềm tin, ngôn ngữ... trong cùng một vùng địa lí, một cộng đồng tại địa phương dựa trên những điều kiện sẵn có của trường/lớp cũng như đảm bảo yêu cầu chung về các kiến thức văn hóa cơ bản của quốc gia. Chương trình giáo dục tiếp cận đa văn hóa là chương trình giáo dục được thực hiện phù hợp với kinh nghiệm của trẻ, với văn hóa các dân tộc mà trẻ sống trong đó, với điều kiện cụ thể ở cộng đồng, địa phương và vùng miền. Đồng quan điểm này, tác giả Nguyễn Thị Trang và cộng sự (2019) nhấn mạnh nhiều hơn đến khía cạnh đảm bảo tính đa văn hóa trong thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non ở vùng dân tộc thiểu số.

Các nghiên cứu gần đây tiếp tục thừa nhận yếu tố quan trọng của chương trình giáo dục khi cho rằng, ngay từ văn bản chương trình giáo dục phải được thiết kế thể hiện tính đa văn hóa/liên văn hóa để đáp ứng nhu cầu của người học đa dạng về văn hóa (Nguyễn Thị Mỹ Trinh và cộng sự, 2020; Suri, D., & Chandra, D., 2021; Yörüko, M., Özel, Ö., & Dalgac, G, 2024; Nguyễn Thị Trang, 2019). Nghiên cứu thực tiễn triển khai mô hình giáo dục đa văn hóa đa ngôn ngữ trên lãnh thổ Liên bang Nga, Mingazitdinovna và cộng sự trong một nghiên cứu được công bố vào năm 2022 cho thấy: Nhiều khu vực của Liên bang Nga thực hiện chương trình toàn diện để phát triển giáo dục đa văn hóa. Chương trình này có sự hài hoà giữa văn hóa địa phương, văn hóa quốc gia và văn hóa toàn cầu theo quan điểm “Một khu vực - một nước Nga - một thế giới” (Mingazitdinovna và cộng sự, 2022).

Nghiên cứu về tích hợp giáo dục đa văn hóa vào các thành phần của Chương trình Giáo dục mầm non: Việc triển khai giáo dục đa văn hóa trong các cơ sở giáo dục mầm non được tích hợp vào các thành phần của Chương trình Giáo dục mầm non và thể hiện trong các khía cạnh giáo dục phát triển ở trẻ, cụ thể là nhận thức, đạo đức, tôn giáo, thể chất, vận động, cảm xúc xã hội, ngôn ngữ và nghệ thuật. Nghiên cứu của Nguyễn Thị Mỹ Trinh và cộng sự (2020) đã đề xuất

quy trình 6 bước và phương pháp tích hợp nội dung giáo dục đa văn hóa trong thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non cho trẻ dân tộc thiểu số ở Việt Nam, bao gồm: 1) Đánh giá việc thực hiện chương trình hiện hành; 2) Bổ sung vào mục tiêu tổng thể và mục tiêu hiện hành những mục tiêu về giáo dục đa văn hóa phù hợp với trẻ dân tộc thiểu số; 3) Xây dựng kế hoạch giáo dục tích hợp nội dung giáo dục đa văn hóa phù hợp; 4) Xây dựng môi trường giáo dục đa văn hóa; 5) Tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục tích hợp nội dung giáo dục đa văn hóa; 6) Đánh giá và điều chỉnh. Nghiên cứu của James A. Banks' đề cập đến năm khía cạnh của Giáo dục đa văn hóa theo hướng tích hợp, bao gồm: 1) Tích hợp nội dung giáo dục đa văn hóa vào trong Chương trình Giáo dục mầm non; 2) Xây dựng kiến thức; 3) Giảm thiểu định kiến; 4) Phương pháp sư phạm công bằng; 5) Xây dựng văn hóa trường học và cấu trúc xã hội.

Ở một chiến lược khác, các nghiên cứu thừa nhận rằng, giáo dục đa văn hóa cần được thể hiện trong toàn bộ phương pháp sư phạm của giáo viên mầm non (quá trình dạy và học) khi thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non, lồng ghép các giá trị văn hóa, tín ngưỡng vào đời sống hàng ngày của nhà trường; kết hợp phong cách học tập dựa trên văn hóa vào phương pháp giảng dạy..., đảm bảo tạo ra một môi trường học tập toàn diện và bình đẳng, đánh giá cao và tôn trọng nền tảng văn hóa của tất cả mọi trẻ em trong lớp, tạo ra bầu không khí mà mỗi trẻ em cảm thấy thuộc về nơi này (Trần Thị Tâm Minh và Lý Kiều Hưng, 2023). Trường học là nơi các cá nhân trẻ em thuộc các nền văn hóa khác nhau cùng học tập, do đó giáo viên mầm non cần có sự nhận thức và thái độ "chấp nhận sự khác biệt một cách vô điều kiện". Họ cần sắp xếp lại chương trình giáo dục và thiết kế các hoạt động (ở các cấp độ khác nhau) để có thể đáp ứng được tối đa nhu cầu của mỗi trẻ em một cách toàn diện hơn. Điều này xuất phát từ các nghiên cứu cho thấy, bản thân giáo viên mầm non là người có ảnh hưởng trực tiếp và quan trọng đến giáo dục đa văn hóa trong lớp học. Các nghiên cứu đề cao việc phát triển năng lực của cán bộ quản lý và giáo viên mầm non như là điều kiện tiên quyết trong giáo dục đa văn hóa. Nghiên cứu của Suri và Chandra (2021); Solehuddin và Budiman (2019) đều có điểm chung khi cho rằng, năng lực đa văn hóa của giáo viên mầm non và chiến lược mà giáo viên sử dụng trong lớp học là vô cùng quan trọng để thực hiện giáo dục đa văn hóa cho trẻ em. Các nghiên cứu đã đề xuất nhiều phương pháp giảng dạy trong môi trường đa văn hóa mà giáo viên có thể sử dụng như: Phương pháp giảng dạy trải nghiệm cuộc sống; Sử

dụng ngữ liệu văn học đa văn hóa (Mingazitdinovna và cộng sự, 2022); Phương pháp sư phạm đáp ứng văn hóa (Solehuddin, 2019). Một số hoạt động cụ thể trong phương pháp sư phạm mà giáo viên mầm non có thể triển khai, cụ thể như sau:

- Lập kế hoạch giáo dục có thể hướng tới tất cả mọi trẻ em, không có sự đồng hóa văn hóa (Một nền văn hóa không nên lấn át hoặc đồng hóa một nền văn hóa khác).

- Địa phương hóa giáo dục đáp ứng yêu cầu của các nền văn hóa khác nhau thông qua việc sắp xếp các chương trình giảng dạy và bổ sung các hoạt động, trò chơi, câu chuyện...; đảm bảo sự hòa nhập xã hội và sự tồn tại của các giá trị địa phương thông qua giáo dục.

- Thông qua những câu chuyện đã có trong sách, truyện, các hoạt động tìm hiểu trang phục truyền thống, các ngày lễ kỉ niệm, nghi thức tôn giáo, ca hát, kể chuyện, phương pháp trò chuyện và đóng vai... để giúp trẻ biết và tôn trọng sự đa dạng văn hóa, vì điều này giúp trẻ dễ dàng tiếp thu, hiểu và thậm chí ghi nhớ dễ dàng. "...Ngoài việc học tập đa văn hóa trong môi trường làm quen trong lớp học, trẻ em được mời trải nghiệm học tập cởi mở, chẳng hạn như tại các lễ kỉ niệm ngày lễ tôn giáo. "...Ví dụ về các hoạt động đa văn hóa như hoạt động làm quen vào buổi sáng, trẻ em có thể chào hỏi, hát bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau" (Tamwifí và cộng sự, 2023).

Để giáo viên mầm non có được năng lực giáo dục đa văn hóa, các nghiên cứu cũng đề cập đến thực hiện chương trình đào tạo cử nhân ứng dụng, lồng ghép giảng dạy đa văn hóa. Nghiên cứu của Young, J. L và cộng sự (2020) đề xuất phương pháp tiếp cận văn hóa dân tộc trong đào tạo cử nhân giáo dục mầm non. Các môn học trong chương trình hướng tới mục tiêu đào tạo giáo viên có năng lực đa văn hóa. Xuyên suốt các môn học lí luận và phương pháp giáo dục mầm non đều có các chủ đề văn hóa - dân tộc giúp sinh viên nâng cao kiến thức về một số chủ đề nhất định của các thành phần quốc gia và khu vực. Bên cạnh đó, yêu cầu giáo viên tham gia các khóa học về đa dạng văn hóa và cấp chứng chỉ một cách nghiêm ngặt.

2.2.4. Nghiên cứu về thang đo giáo dục đa văn hóa

Khi nghiên cứu các tài liệu trong nước và quốc tế liên quan đến các thang đo trong lĩnh vực giáo dục đa văn hóa, phát hiện cho thấy rằng, ngay từ đầu những năm 1990 đã có sự chuyển đổi từ các thang đo nhằm đo lường độ nhạy cảm, thái độ và quan điểm của các giáo viên sang các thang đo lường năng lực đa văn hóa nhằm xác định các năng lực quan

trọng trong giáo dục đa văn hóa của giáo viên, phổ biến là: “Thang đo năng lực giảng dạy đa văn hóa”, “Thang đo cảm nhận hiệu quả đa văn hóa của giáo viên”, “Bảng kiểm kê năng lực giảng dạy đa văn hóa”, Thang đo nhận thức về hiệu quả đa văn hóa. Gần đây nhất Erdem, D. (2020) đã công bố về Thang đo năng lực đa văn hóa dành cho giáo viên với 14 hạng mục, được chia thành ba khía cạnh chính: Nhận thức (Awareness); Kỹ năng (Skills); Kiến thức (Knowledge).

2.2.5. Nghiên cứu về giáo dục của gia đình, mối quan hệ hợp tác giữa trường mầm non và gia đình để thực hiện hiệu quả Chương trình Giáo dục mầm non đa văn hóa

Các nghiên cứu gần đây đều thừa nhận vai trò của gia đình trong giáo dục đa văn hóa. Để giáo dục đa văn hóa hiệu quả cho trẻ mầm non, cần kết hợp cả các yếu tố “cấu trúc” như vật liệu học tập trong lớp và các yếu tố “động” như tương tác giữa giáo viên và trẻ em cũng như mối quan hệ với gia đình. Các yếu tố quan trọng bao gồm việc thúc đẩy hành vi xã hội tích cực, cải thiện mối quan hệ giữa giáo viên và trẻ, và điều chỉnh phương pháp giảng dạy để hỗ trợ trẻ em từ các nền văn hóa khác nhau. Các hình thức tương tác cơ bản giữa gia đình và trường mầm non trong quá trình giáo dục đa văn hóa bao gồm: 1/ Nhận thức và giáo dục của cha mẹ, khuyến khích giáo dục đa văn hóa trong gia đình; 2/ Sự tham gia của phụ huynh vào hoạt động giáo dục đa văn hóa; 3/ Sự tham gia của phụ huynh vào việc thúc đẩy giáo dục đa văn hóa trong cộng đồng. Các hoạt động cụ thể như: Nhà trường tổ chức các buổi làm việc với phụ huynh bản địa; thu hút người bản địa vào quá trình bảo tồn ngôn ngữ và văn hóa; cung cấp các tài liệu giáo dục thực hiện giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non (Mingazitdinovna và cộng sự, 2022); cung cấp mọi hỗ trợ có thể cho các cơ sở giáo dục mầm non và trường mầm non trong thực hành ngôn ngữ bản địa; nhờ cộng đồng hướng dẫn tổ chức các lễ kỉ niệm, người bản địa đóng vai trò là nhà giáo dục dạy ngôn ngữ và văn hóa bản địa trong trường mầm non, người bản địa nói chuyện, ca hát với trẻ, chia sẻ các điệu múa, âm nhạc, thơ ca, giải thích cho trẻ về các loại thảo mộc, cách làm ra một số sản phẩm hữu ích từ nguyên liệu ở địa phương...

2.2.6. Thách thức trong thực hiện giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non

Những thách thức trong giáo dục đa văn hóa trong giáo dục mầm non cũng được một số nghiên cứu đề cập. Trong đó, khó khăn lớn nhất được nhiều nghiên cứu đề cập đến là năng lực của giáo viên (Năng lực trong phát triển chương trình cho phù

hợp với trẻ em trong lớp, thực thi các hoạt động giáo dục theo tiếp cận đa văn hóa, đánh giá và điều chỉnh các tác động sư phạm). Tác giả Ng, C. S. M và cộng sự (2022) nhấn mạnh rằng, việc thiếu kiến thức về văn hóa dân tộc thiểu số đang cản trở giáo viên lồng ghép các yếu tố văn hóa của trẻ em dân tộc thiểu số vào chương trình. Ngoài ra, các tài liệu, học liệu, đồ chơi, đồ dùng dạy học và các hình ảnh trong lớp học bằng ngôn ngữ bản địa còn thiếu hoặc chưa đặc trưng (Nguyễn Thị Trang, 2019); James A.).

3. Kết luận

Qua tổng quan các nghiên cứu, bài viết này chỉ ra rằng: Quan điểm giáo dục đa văn hóa đòi hỏi phải có sự thay đổi căn bản trong hệ thống giáo dục mà trước tiên là ở hệ thống chính sách và chương trình giáo dục của mỗi nhà trường. Chương trình giáo dục có yếu tố đa văn hóa sẽ giúp gắn kết trẻ em từ mọi nền tảng và thúc đẩy học tập hợp tác; giúp trẻ em được tiếp cận các giá trị văn hóa khác nhau thông qua các hoạt động chơi và trải nghiệm thú vị; giúp trẻ nhận ra sự khác biệt về văn hóa giữa trẻ với những trẻ khác. Việc thực hiện một chương trình giáo dục đa văn hóa ngay từ khi còn nhỏ giúp nuôi dưỡng trẻ em nghĩ về sự đa dạng văn hóa của bản thân với niềm tự hào, đồng thời qua đó biết tôn trọng những người khác. Thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non đa văn hóa giúp bản thân các nhà quản lí, giáo viên mầm non cũng được nâng cao nhận thức, thái độ và kĩ năng phù hợp về giáo dục đa văn hóa, để làm việc hiệu quả hơn với đa dạng trẻ em trong lớp.

Các nghiên cứu đồng thời cũng chỉ ra yêu cầu về năng lực của giáo viên, trong đó điều quan trọng là bản thân giáo viên cần có thái độ thừa nhận và tôn trọng sự đa dạng về văn hóa của trẻ em trong lớp học. Điều này dẫn đến các chiến lược mà giáo viên có thể áp dụng một cách phù hợp trong giáo dục trẻ, để phát huy các giá trị văn hóa của địa phương, cộng đồng nơi các em sinh sống, bảo tồn giá trị truyền thống tốt đẹp, đồng thời thích ứng và hòa nhập với sự đa dạng của đa văn hóa. Những phát hiện trên mới chỉ là bước đầu song có thể là cơ sở để phát hiện ra các khoảng trống và thực hiện các nghiên cứu rộng rãi hơn, tìm kiếm các giải pháp toàn diện hơn để thực hiện hiệu quả giáo dục đa văn hóa phù hợp với bối cảnh của mỗi địa phương.

Lời cảm ơn: Bài viết này là kết quả nghiên cứu của nhiệm vụ theo chức năng năm 2024 do Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục mầm non thực hiện: “Vấn đề giáo dục đa văn hóa trong Chương trình Giáo dục mầm non của một số quốc gia và kinh nghiệm cho Việt Nam”.

Tài liệu tham khảo

- Ariffin, A., Yusof, N. A. A. M., Siraj, S., & Nor, M. M. (2018). *Fuzzy Delphi Method (fdm): Determining phase for multicultural-based model of peace education curriculum for preschool children*, Journal of Research, Policy & Practice of Teachers and Teacher Education, 8(1), 5-17.
- Bartkevičius, R., Jucevičiūtė-Bartkevičienė, V., & Juškevičienė, A. (2018). *Ethno-cultural education: intercultural and social integration of national minorities*. In Proceedings of the 42nd international academic conference, Rome [elektroninis išteklius]: 10-13 September 2018/[edited by: Jiri Rotschedl, Klara Cermakova]. Prague: International Institute of Social and Economic Sciences, International Society for Academic Studies, 2018. Prague: International Institute of Social and Economic Sciences, International Society for Academic Studies, 2018.
- Banks, J. A. (2019). *The nature of multicultural education*, Multicultural education: Issues and perspectives, 2-3.
- Darmawan, W., & Mbura, E. M. (2024). *Pendidikan Multikultural untuk Pembentukan Karakter Anak: Membangun Jembatan Harmoni Antarbudaya di Era Kontemporer*, Visi Sosial Humaniora, 5(1), 224-232.
- Erdem, D. (2020). Multicultural competence scale for prospective teachers: Development, validation and measurement invariance, *Eurasian Journal of Educational Research*, 20(87), 1-28.
- Hmelak, M., Lepičnik Vodopivec, J., & Barbareev, K. (2021). *Interculturalism from the perspective of pedagogics and integration in preschool with emphasis on cooperation with parents*, Economic research-Ekonomska istraživanja, 34(1), 53-65.
- James A. Banks' 5 Dimensions of Multicultural Education.
- Keles, S., Munthe, E., & Ruud, E. (2024). A systematic review of interventions promoting social inclusion of immigrant and ethnic minority preschool children, *International Journal of Inclusive Education*, 28(6), 924-939.
- Mingazitdinovna, I. R., Rinatovna, K. Z., Irekovich, S. E., & Talgatovich, S. S. (2022). *Studying the practices of implementing a multilingual model of multicultural education in the Russian Federation*, Science for Education Today, 12(1), 127-149.
- Nguyễn Thị Mỹ Trinh và cộng sự. (2020). *Tích hợp nội dung giáo dục đa văn hóa trong thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non vùng dân tộc thiểu số*, Đề tài Khoa học công nghệ cấp Bộ mã số B2018 VKG 01.
- Nguyễn Thị Út Sáu và Trần Thị Nhung. (2024). Tổng quan nghiên cứu về giáo dục đa văn hoá trong giáo dục mầm non trên thế giới và định hướng giáo dục đa văn hóa tại các trường mầm non khu vực miền núi phía Bắc Việt Nam, *Tạp chí Giáo dục*, tập 24, số 5, tr. 59-64.
- Ng, C. S. M., Chai, W., Chan, S. P., & Chung, K. K. H. (2022). *Hong Kong preschool teachers' utilization of culturally responsive teaching to teach Chinese to ethnic minority students: A qualitative exploration*, Asia Pacific Journal of Education, 42(4), 641-660.
- Nguyễn Thị Trang. (2019). *Đảm bảo tính đa văn hóa trong thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non vùng dân tộc thiểu số*, *Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam*, số 18. MN 01, tr.27-33.
- Riddersporre, B., & Stier, J. (2022). Preschool Heads' Notions of Digitalized Staff-Parent Communication: The Need to Move from Monocultural to Intercultural Communication in Multicultural Sweden, *Journal of Intercultural Communication*, 22(1), 1-16.
- Suri, D., & Chandra, D. (2021). Teacher's strategy for implementing multiculturalism education based on local cultural values and character building for early childhood education, *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 8(4), 271-285.
- Solehuddin, M., & Budiman, N. (2019). Multicultural competence of prospective preschool teachers in predominantly Muslim country, *Journal Cakrawala Pendidikan*, 38(3), 438-451.
- Tamwif, I., & Akbar, E. (2023). Early Childhood Multicultural Education in the Islamic Sharia Area, *Journal Pendidikan Usia Dini*, 17(2), 216-228.
- Trần Thị Tâm Minh – Lý Kiều Hưng. (2023). *Tiếp cận đa văn hóa trong Chương trình giáo dục tại các trường mầm non*, *Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam*, tập 19, số 54, tr.116-119.
- Ushakova, M. E., Shustova, I. Y., Demakova, I. D., E Ushakova, M., Yu Shustova, I., & D Demakova, I. (2018). *Pedagogical Conditions Of Adaptation And Education Of Migrant Children In Preschools*, European Proceedings of Social and Behavioural Sciences, 46.
- Young, J. L. (2020). *Evaluating multicultural education courses: Promise and possibilities for portfolio assessment*, *Multicultural Perspectives*, 22(1), 20-27.
- Yörüko, M., Özel, Ö., & Dalgar, G. (2024). *How Should Multicultural Education Be According to Preschool Teachers? Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 106-129.